सुरूङ्गा नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्डः ७ संख्याः ३ मितिः २०८०।०४।०१

भाग–१

एघारौं नगर सभा बाट आ.ब. ०८०।८१ का लागि स्विकृत

नीति तथा कार्यक्रमहरू

सुरूङ्गा नगरपालिका
मधुपट्टी, सप्तरी
मधेश प्रदेश, नेपाल

सुरुंगा नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि स्विकृत वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

उप प्रमुखज्यू,
नगर कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु,
नगर सभाका सदस्यज्यूहरु,
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा सम्पूर्ण कर्मचारीहरु

सुरुङ्गा नगरपालिकाको यस गरिमामय एघारौं नगरसभामा उपस्थित हुनुभएका सम्पूर्ण नगरसभा सदस्यहरुलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु ।

नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा म गौरवान्वित भएकि छु। नेपालको बर्तमान संबिधान अनुरुप स्थानीय तहहरुको स्थापना भई दोस्रो चरणको स्थापना पश्चात निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरुको बहालि भएको एक बर्ष पुरा भएको छ । यस क्रममा समृद्ध तथा बिकशित नगरपालिका बनाउनका लागि उल्लेख्य उपलब्धीहरु हासिल भएका छन् । नगरपालिकालाई समृद्ध तथा विकसित बनाउने काम आफैमा चुनौतिपूर्ण भएता पनि विभिन्न बाधा कठिनाईका खुटकिलाहरुलाई पार गर्दै सुरुंगा नगरपालिका आजको अवस्था सम्म आई पुगेको छ । नगरपालिकाको सपना साकार बनाउने काममा यहाँहरुले गरेको सहयोग तथा योगदानहरुलाई सुरुङ्गा नगरपालिकाले कदर गर्दै अगामी दिनहरुमा यि कार्यहरुमा यहाँहरुको सहयोग तथा योगदानको थप अपेक्षा गर्दछु। संविधानले स्थानीय तहलाई दिएको कार्यपालिकीय, व्यवस्थापकीय र न्यायीक अधिकार मध्ये आज हामी नगर सभामार्फत व्यवस्थापकीय अभ्यास गर्न गइरहेका छौं । अतः यस ऐतिहासिक दिनमा नगरपालिकाको एघारौं नगरसभामा उपस्थित हुनु हुने सबै नगर सभाका सदस्यज्यूहरु तथा कर्मचारी मित्रहरुलाई पुनः हार्दिक स्वागत गर्दछु।

नगर सभा सदस्यज्यूहरु,

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको स्थापना अनुरुप तीन तहको सरकारहरुको स्थापन हुनु नेपाली जनताको दशकौं देखिको त्याग, बलिदान र लामो संघर्षको उपलब्धि हो। बलिदानीपूर्ण संघर्षबाट प्राप्त र ऐतिहासिक संविधानसभाबाट जारी भएको नेपालको संविधान अनुसार स्थापित स्थानीय तहका अधिकारहरुलाई अभ्यास गर्ने अभियानमा हामी अघि बढिरहेका छौं । यस अवसरमा म लोकतन्त्र प्राप्तिको लामो संघर्ष एवं आन्दोलनका क्रममा आफ्नो अमूल्य जीवन बलिदान दिनुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात शहिदहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै, विभिन्न आन्दोलनका क्रममा घाइते, वेपत्ता नागरिकप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु ।

अब म आर्थिक वर्ष ०७९।८० मा यस नगरपालिकाले लिएका नीति तथा यसका केहि मुख्य उपलब्धीहरुको बारेमा संक्षिप्त रुपमा समिक्षा गर्न गैरहेको छु ।

सुरुंगा नगरपालिकाको नवौं नगर सभाबाट आ.ब. २०७९।८० का लागि स्विकृत नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाको सिमित स्रोत साधन तथा जनशक्ति आवश्यक हुने भएता पनि उपलब्ध स्रोत साधनको महत्तम उपयोग तथा परिचालन बाट निकै उपलब्धी हासिल गरेको महशुस गरेकि छु । यस अवधिमा शिक्षा स्वास्थ्य तथा सामाजिक समावेशिकरणको क्षेत्रमा उल्लेख्य कार्यहरु

भएका छन् । सुरुंगा नगरपालिकालाई पहिलो बालविवाह मुक्त नगरपालिका घोषणा गर्न हामी सफल भएका छौं । यसका साथै चालु आ.ब. कै अषाढ मसान्त भित्र साक्षर नगरपालिका घोषण गरि सुरुंगा नगरपालिकालाई २०८१ भित्रमा बाल मैत्री नगर घोषणा गर्ने प्रतिबद्धताका साथ कार्य अगाडि बढाईएको छ। महिला तथा युवाहरुलाई उद्यमशील बनाई आय आर्जन बृद्धिका लागि बिभिन्न किशिमका शीपमुलक तालिमहरु संचालन गरिएको छ । यस नगरपालिकामा रहेका भुमिहीन दलित तथा भूमिहीन सुकुम्बासिहरुको समस्या समाधानका लागि जग्गा नाँप जाच गरि लालपुर्जा वितरण कार्यको थालनि गरिएको छ। पुर्वाधार तर्फ सडक ग्राभेल, ढलान, खानेपानी, सिँचाई बोरिंग जडान, बिद्युतिकरण, सडक बत्ति जडान लगायतका स साना पुर्वाधारका अलावा कडरवानामा १५ शैयाको अस्पताल तथा कुशहामा प्रमुख प्रशासकीय भवनको निर्माण जस्ता ठूला पूर्वाधारका कामहरु भएका छन् । नगरपालिका तथा वडा कार्यालयहरु बाट हुने दैनिक सेवा प्रवाह प्रणालीमा सुधार ल्याउनका लागि सूचना प्रबिधिको अधिकतम प्रयोग गरिएको छ भने कर्मचारीको क्षमता अभिबृद्धिका लागि बिभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिएका छन् ।

अब म आगामी आर्थिक वर्ष ०८०।८१ का लागि प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न चाहान्छु

सुरुंगा नगरपालिकाको आ.ब. २०८०।८१ को नीति तथा कार्यक्रम, नेपालको संबिधान २०७२, नेपाल सरकारको आर्थिक नीति तथा आवधिक योजना, दिगो विकासको लक्ष्य, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, अन्तर सरकारी बित्तिय ब्यवस्थापन ऐन, अन्तर राष्ट्रिय क्षेत्रमा नेपालले गरेका प्रतिबद्धताहरु, प्रदेश सरकारले अङ्गिकार गरेको नीति तथा कार्यक्रम एवं नगरबासिहरुबाट प्राप्त सुझावहरु समेतलाई आधार मानेर तयार गरिएको छ ।

बिकास एक निरन्तर एवं गतिशील प्रक्रिया भएकोले यस नीति कार्यक्रममा विगतका वर्षहरुमा लिएका कतिपय निती तथा कार्यक्रमहरुलाई निरन्तरता समेत दिइएको छ । यसका लागि विकासका कार्यलाई जनमुखी बनाउँदै नगरवासीहरुको, आर्थिक क्रियाकलापको बढोत्तरी गरी, सामाजिक न्याय तथा समानतामा अधारीत भेदभाव रहित सरल र सहज जीवन यापनका अधारहरुको सुनिश्चित गर्नका लागि आर्थिक, सामाजिक तथा पूर्वाधारका क्षेत्रहरुमा लगानी बृद्धी गरी सुरुङ्गा नगरलाई कृषि, पर्यटन, शिक्षा, स्वास्थ्य, व्यापार र पूर्वाधार बिकासका माध्यमबाट दिगो विकासको लक्ष्यलाई आत्मसाथ गर्दै आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक रुपमा सम्पन्न, वातावरणीय दृष्टिले स्वच्छ, सुविधा सम्पन्न व्यवस्थित नमूना शहर निर्माण गर्ने उद्देश्य अगामी आर्थिक वर्षमा लिइनेछ ।

उल्लेखित दीर्घकालीन सोंच, लक्ष्य तथा उद्देश्य मुताविक यस नगरपालिकाले आ.व.२०८०/०८१ मा अवलम्वन गर्ने नीति तथा कार्यक्रम सम्मानित नगर सभा समक्ष प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

(क) आर्थिक विकास

१. कृषि तथा पशु पंक्षी विकास :

- कृषि उत्पादनमा व्यावसायीकरण, आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण तथा बजारीकरण विशेष जोड दिदै सामुहिक खेती प्रणाली, सामुहिक पशुपालन र विकास गरी कृषि क्षेत्रलाई आत्मनिर्भर र मर्यादित बनाउने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।
- कृषि क्षेत्रको विकासका लागि पकेट क्षेत्रको पहिचान गरी व्यवसायिक खेती, नगदेवाली खेती एवं तरकारी तथा फलफुल खेतीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

- यसै नगरपालिकाका कृषकहरुलाई उन्नत विउ उत्पादन सम्वन्धी तालिम दिई धान, गहुँ तथा तरकारीको वीउ कृषक आफैले उत्पादन गरी विकी वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ
- धान तथा गहुँको उन्नत वीऊ वितरणमा कृषकहरुलाई कूल लागतको ५० प्रतिशत अनुदान दिइनेछ ।
- कृषकहरुलाई चाप कटर, पावर टेलर लगायतका कृषि औजार खरिदमा अनुदान दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- कृषकहरुलाई मलखादको व्यवस्था कृषि सहकारी मार्फत गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ। मलखान बितरण गर्ने डिलर हरुको संख्यामा बृद्धि गरिने छ ।
- कृषकहरुको क्षमता बिकासको लागि कृषि सम्बन्धि तालिमहरु संचालन गरिनेछन् ।
- कृषि क्षेत्रका जनशक्तिहरुलाई नियमित रुपमा कृषकको घर दैलो सम्म पुर्‍याउने नीति लिईने छ ।
- नगरपालिका भित्रका खेतियोग्य जमीनको माटो परिक्षणका लागि माटो परीक्षण शिविर संचालन गरिने छ ।
- बाख्रा पालक तथा माछा पालक कृषकका लागि पकेट कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- ब्यवशायिक माछापालक कृषकको ब्यवशाय प्रवर्द्धन गर्न पोखरी खन्न प्रति किसानलाई अनुदान दिइनेछ ।
- एक गाँउ एक उत्पादन को अवधारणा अनुरुप कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- यस नगरपालिकामा उत्पादन हुने आँपलाई आफ्नो नाम दिई लेबलिंग गरिनेछ ।
- नश्ल सुधारका लागि कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- उन्नत जातका गाई, भैसी, बंगुर तथा बाख्रापालनलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- पशु चौपाया हाटवजारको व्यवमाध्यमद्धारा कृषकहरुको जानकारीका लागि कृषि सम्वन्धी जानकारीमुलक कार्यक्कमहरु संचालन गरिनेछ ।
- अर्गानिक खेति प्रणालीलाई प्रोत्साहन गर्न यस सम्बन्धी तालिम संचालन गरिने छ ।
- बाख्रापालन तथा माछापालनका माध्यमवाट आयआर्जन वृद्धि गर्न पकेट कार्यक्कमहरु संचालन गरिनेछन् । यसका लागि आवश्यक वजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- पशु औषधी र पशु खोप कार्यक्रम संचालनका आवश्यक बजेट बिनियोजन गरिनेछ ।
- नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका मासु पसलहरुको अनुगमन गरी स्वस्थ्य मासुको बिकी वितरणलाई प्रोत्साहित गरिनेछ
- कृषि बीउविजन, नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधिहरूको आपूर्ति, उपयोग र नियमनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- कृषकहरुलाई आवश्यक पर्ने बीउ उत्पादनलाई बढावा दिन मूल बीउबाट बिउ उत्पादन कार्यक्कममा प्रोत्साहन दिई उन्नत बीउ वितरण र पशुको नश्ल सुधारमा अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।

- सामुहिक तथा सहकारी खेतीलाई प्रोत्साहित गर्न विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
- नगरपालिका भित्र खालि रहेका बाँझो जमिनहरु गरिब तथा भुमिहीनहरुले सामुहिक खेति गर्न पाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ जसका लागि यस सम्बन्धी कार्यबिधी बनाई लागु गरिनेछ ।

२. पर्यटन :

- यस न.पा.क्षेत्रभित्र रहेका पर्यटकीय स्थलहरु सेतीदेवी, बिषनरिया दह, अमहा दह, मुसहरनिया दह, सुरुङ्गा पहाड आदिको बिकासका लागि चालु चालु आर्थिक बर्षमा बिस्तृत परियोजना प्रतिबेदन (DPR) तयार गरि प्रदेश तथा संघीय सरकार संग सहकार्य गरिने छ
- परम्परागत धर्म, कला र संस्कृतिको सम्बर्द्धन र प्रबर्द्धनका लागि धर्म कला संस्कृति संरक्षण शिर्षकमा बजेट बिनियोजन गरिने छ ।
- स्थानीय स्तरमा रहेका ससाना मन्दिर, थान आदिको संरक्षणका लागि साना पुर्वाधार निर्माण गरिने छ ।
- ऐतिहासिक धार्मिक साँस्कृतिक एवं पुरातात्विक महत्वका मठ मन्दिर, थान, पाटी, पौवा, पोखरी, ताल, सिमसार, मस्जिद, गुम्वा आदिको संरक्षण एवं जिर्णोद्धार गर्दै लगिने छ ।
- सार्वजनिक स्थलहरुको पहिचान गरी सार्वजनिक पार्कहरु एवं वाल उद्यान निर्माणका लागि जोड दिइने छ ।

३. उद्योग बाणिज्य तथा सहकारी :

- सामाजिक परिचालनको माध्यमबाट छनौट भएका महिला उद्यमीहरु लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तरगत नया उद्यमी श्रृजना गरिने छ ।
- बिपन्न महिला लक्षित उधमशिलता बिकास तथा बिभिन्न प्रकारका शीप विकास सम्बन्धी तालिम कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन् ।
- यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र औधोगिक ग्राम स्थापनाका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ । यसका लागि संघीय सरकार संग सहकार्य गरिने छ ।
- नगरपालिकामा व्यवसाय दर्ता गरे पश्चात मात्र व्यवसाय संचालन गर्न पाउने गरी व्यवसाय दर्ता अभियान संचालन गरिएकोमा यस कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- बजार अनुगमनको कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ । कृत्रिम अभाव सृजना गरी मूल्य वृद्धि गर्ने तथा काला बजारी गर्ने उपर आवश्यक कानूनी कारवाही अगाडि वढाइनेछ ।
- स्थानीय सहकारी संस्थाहरुको क्षमता अभिबृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछन् ।
- विगतमा दर्ता भएका सहकारी संस्थाहरुको अभिलेखिकलाई बिद्युतीय माध्यममा आबद्ध गरिने छ ।
- सहकारीका माध्यमबाट सामूहिक कृषि फर्म तथा कृषि उद्योग संचालन गर्ने कृषि सहकारी संस्थालाई विशेष अनुदानको ब्यवस्था गरिनेछ ।

४. रोजगार प्रबर्द्धन तथा गरिबी न्यूनीकरण

- गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम कार्यक्रम मार्फत रोजगारी श्रृजना गरि गरिवी निवारणका लागि प्रयाश गरिने छ ।
- युवाहरुलाई शीप युक्त बनाई स्वरोजगार बनाउन मागमा आधारित शीपमूलक तालिम संचालन गरिने छ ।
- गरिब घरपरिवार पहिचानसम्बन्धी स्थानीय सर्वेक्षण, सूचना व्यवस्थापन र नियमन कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- गरिबी निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय, प्रादेशिक र स्थानीय संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- पहिचान भएका गरिब घरपरिवार एवं लक्षित समूह सम्बन्धी स्थानीय योजना, कार्यक्रम, स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन गरी आय आर्जनको अवसर प्रदान गर्ने कार्यको थालनी गरिने छ ।
- नगरपालिका भित्रका भूमिहीन दलित, सुकुम्बासी तथा अब्यवस्थित बसोबासिको समस्या समाधानका लागि तथ्यांक संकलन गर्ने कार्य सम्पन्न भई पूर्जा बितरण कार्य शुरु भएकोमा चालु आ.ब मा यसलाई निरन्तरता दिई र सम्पन्न गरिने छ । यसका लागि आवश्यक बजेट ब्यवस्थापन गरेको छु ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तगरगत सूचिर्कत भएका बेरोजगारहरुलाई दिईने रोजगरीलाई २०० दिन पुर्‍याउने नीति लिईने छ । यसका लागि यस कार्यक्रमलाई नगरपालिकामा संचालन हुने अन्य योजना तथा कार्यक्रम संग आबद्ध गरिने छ ।
- समाजमा रहेका बेरोजगारी न्यूनिकरण गर्न नगरपालिकाको पहलमा नमूना बिद्यालयहरुमा प्राबिधिक बिषयको पठन पाठनको थालनी गरिने छ ।

५. कर तथा राजश्व प्रशासन :

- बिद्यमान कर प्रणालीमा सुधार गरि यसलाई बैज्ञानिक र ब्यवस्थत बनाईने छ ।
- करको दायरा फराकिलो बनाउँदै करका दरहरुमा समयानुसार परिवर्तन गर्दै लगिने छ ।
- कर राजश्व असुलीमा सुचना प्रविधिको प्रयोग बढाउँदै लगि यसलाई पूर्णरुपमा स्वचालित पद्धतिमा आबद्ध गरिने छ ।
- नागरिकले घरमै बसेर कर तिर्न सक्ने गरि e-Payment System तथा SMS System लागु गरिने छ ।
- आन्तरिक आयको वृद्धिका लागि करका नयाँ क्षेत्रहरुको पहिचान गर्दै लगिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र लाग्ने साप्ताहिक हाटबजार, पोखरी, नदीनाला आदिको ठेक्का आवश्यक प्रकृया पुर्‍याई समयमै व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- बढि राजश्व संकलन हुने वडाहरुलाई दिइने अनुदानमा थप गरि बढि राजश्व संकलन गर्ने वडाहरुको मनोबल उच्च बनाउने नीति लिईने छ ।

- हाल रहेका बाँकि बक्यौता कर अशुलीका लागि कार्यदल बनाई परिचालन गरिने छ ।
- चालु आ.ब. मा यस नगरपालिकाको राजश्व सुधार कार्ययोजना निर्माण भएकोमा उक्त प्रतिबेदनमा उल्लेख भएका सुझावहरुलाई कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ ।
- कर तथा राजश्व अशुलीका लागि आन्तरिक राजश्व कार्यालय संग समन्व र सहकार्य गरिने छ ।

(ख) सामाजिक बिकास :

१. शिक्षा तथा खेलकुद :

- बिद्यालय भर्ना अभियानलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्न घर दैलो कार्यक्रम गरिने छ ।
- विद्यालयवाट बाहिर रहेका बालवालिकालाई विद्यालयमा ल्याउन प्रोत्साहन गरिनेछ । यसका लागि दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण का अलावा क्षात्रबृत्ति कार्यक्रम समेत संचालन गरिने छ ।
- दलित तथा सिमांकिकृत बिधार्थीहरुलाई उच्च शिक्षा अध्ययनको लागि छात्रबृत्तिको ब्यवस्था गरिने छ ।
- शिक्षकको अभाव पूर्ति गर्नका लागि स्वयमसेवक शिक्षक परिचालन गरिएकोमा यसको संख्या बृद्धि गरि निरन्तरता दिईने छ ।
- शैद्धान्तिक भन्दा रोजगारमूलक एवं शिपमूलक प्राविधिक शिक्षामा जोड दिइनेछ ।
- शिक्षा क्षेत्रमा सूचना तथा संचार प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ । यसका लागि आगामी आ.ब भित्र यस न.पा. क्षेत्रभित्र रहेका सवै विद्यालयहरुमा कम्प्युटर प्रिन्टर, टेलिभिजनको व्यवस्थाका साथै ईन्टरनेटको पहुच पुर्याइने छ
- सबै विकास केन्द्रहरुमा Audio Visual माध्ययमबाट पठन पाठनको ब्यवस्था मिलाईने छ ।
- बाल विकास सहयोगि कार्यकर्ता ताथा बिद्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको प्रोत्साहन भत्तामा आन्तरिक श्रोतबाट रु ८०००।०० थप गरि बृद्धि गरिएकोमा यसलाई निरन्तरतन दिईनेछ ।
- ५ बर्षे नगर शिक्षा योजनालाई कार्यान्वयनमा लगि शैक्षिक बिकासमा थप सुधार गरिने छ
- सामुदायिक विद्यालयहरुको भौतिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, संचालन र व्यवस्थापनमा उचित ध्यान दिइनेछ । यसका लागि विद्यालय स्तरमा खानेपानी, सरसफाई एवं शौचालय, पर्खाल निर्माणको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ आगाडी बढाइने छ ।
- सामुदायिक सिकाइकेन्द्र, सार्वजनिक पुस्तकालय स्थापना र संचालन गर्न प्रोत्साािहत गरिनेछ
- सामुदायिक विद्यालयहरुमा अध्ययनरत आर्थिक रुपले विपन्न, लोपोन्मुख र सिमान्तकृत समुदाय, दलित तथा अपाङ्गता भएका जेहेन्दार विधार्थीहरुलाई छात्रवृत्तिको व्यवस्था लाई निरन्तरता दिईने छ ।
- सामुदायिक विद्यालयहरुमा अध्ययनरत महिनावारी हुने उमेर समूहका छात्राहरुलाई नि:शुल्क स्यानेटरी प्याड वितरण गरिने कार्यक्रमलाई निरनतरता दिईनेछ ।

- नगरपालिका भित्रका सवै सामुदायिक विद्यालयहरुमा अनुगमनको कार्यलाई निरन्तरता दिइनुका साथै सामुदायिक विद्यालयहरुको आय व्ययलाई पारदर्शी गर्दै लगिनेछ ।
- सुरुंगा नगरपालिकाको शिक्षा नियमावली, २०७९ मा ब्यवस्था भए बमोजिम कार्यसम्पादनका आधारमा शिक्षकहरुको सरुवा तथा पदस्थापन गरिनेछ ।
- विद्यालय सुशासन, पारदर्शिता र जवादेहिता अभिबृद्धिको लागि बिधालयमा सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक लेखा परीक्षण र अन्तिम लेखा परीक्षणलाई वास्तविकतामा आधारित बनाइने छ ।
- सम्बन्धित निकायवाट अनुमति तथा संचालन स्वीकृति नलिई संचालनमा रहेका तथा अनुमति नै नलिई थप कक्षा संचालन गरिरहेका विद्यालयहरुको विवरण संकलन गरी तत्कालै आवश्यक कारवाही प्रकृया अघि बढाइनेछ
- स्थानीय पाठ्यक्रम तथा पाठ्य सामाग्री निर्माणकार्य थालनि गरिएकोमा यसलाई पूर्णता दिई आगामी आ.ब. मा कक्षा १ देखि ५ सम्मका लागि स्थानीय पाठ्यक्रम लागु गरिनेछ ॥
- यस नगरपालिकालाई पूर्णसाक्षर वडा/नगरपालिका घोषणा गर्नका लागि अभियानान्तमक कार्यक्रम संचालन गरिएकोमा चालु आ.ब. मा नगरपालिकालाई पूर्ण साक्षर नगरपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- छोराछोरीलाई विद्यालय नपठाउने अभिभावकहरुलाई पालिकाले दिने सेवा सुविधामा कटौती गर्ने नीति लिइनेछ ।
- बिद्यालयहरुमा बिद्युतीय हाजिरी प्रणालीको थालनी गरि समय पालना र नियमितता कायम गरिने छ ।
- नगरका गाँउ टोल तथा बिद्यालयहरुमा कोचिंग तथा बाह्य कक्षा संचालन गरि बिद्यार्थीको सिकाई उपब्धीमा गुणत्मक सुधार गरिने छ ।
- नगरपालिका भित्रका कक्षा १० तथा १२ का बिद्यार्थिहरुका लागि गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्न निशुल्क ट्यूशन कक्षा संचालन गरिने छ ।
- नगर भित्र रहेको सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयहरुको सहभागितामा बार्षिक रुपमा हाजिरीजवाफ, वक्तृत्वकला, गायन प्रतियोगिता लगायतका क्षमता विकास तथा प्रतिभा प्रष्फुटन गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति अवलम्वन गरिने छ ।
- नगरका युवाहरुलाई अधिक मात्रामा खेलकुदमा सरिक गर्दै लगिनेछ । स्थानीय स्तरमा खेलकुद पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिइनुका साथै खेलकुदको विकास र प्रवर्द्धनका लागि स्थानीय स्तरमा खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गरिनेछ ।
- नगरका युवा तथा बालबालिकाहरुलाई खेलकुद प्रति जागरुक बनाउन भलिबल, फुटबल तथा क्रिकेट लगायनका बिषयहरुमा निशुल्क खेलकुद तालिम संचालन गरिने छ ।
- नगरस्तरीय खेलकुद समति गठन गरि खेलकुद बिकासलाई प्रभावकारी बनाईने छ ।

- युवाहरुलाई सरकारी सेवामा आकर्षित गर्दै देश सेवाको भावनामा अभिप्रेरित गरि रोजगारीमा अभिवृद्धि गर्नको लागि लोक सेवा आयोग, शिक्षासेवा आयोग जस्ता परीक्षालाई लक्षित गरी कोचिङ्ग र तालिम कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

२. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या :

- स्वास्थ्य सेवामा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्दै सबै नगरबासिमा समान पहुँच पुऱ्याउने नीति लिइनेछ ।
- नगरमा संचालनमा रहेको एकमात्र कोभिड अस्पतालमा शैया बिस्तार गरि यसलाई अझ व्यवस्थित बनाईनेछ ।
- सबै स्वस्थ्य चौकीहरुमा निःशुल्क औषधीको व्यवस्था मिलाईनेछ र यसको मात्रालाई क्रमशः बढाउँदै लगिनेछ ।
- स्वच्छ समाज स्थापना गर्न स्वस्थ बनौं सफा रहौं, स्वास्थ्य क्षेत्रमा आमुल सुधार गरौं भन्ने अभियान सञ्चालन गरी आम नागरिकहरुको सहभागितामा "**गाउँ, टोल, वस्ति सफा नगर सफा**"को कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । नगरका मुख्य टोलहरुमा फोहोरमैला संकलनको कार्यलाई बिस्तार गरिने छ ।
- नगरस्तरमा बिशेषज्ञ चिकित्सक सहितको कम्तिमा १५ शैयाको अस्पताल निर्माणको प्रक्रिया थालनी भैसकेकोमा यसलाई २ बर्ष भित्र पूर्णता दिई संचालनमा ल्याईनेछ ।
- स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रमलाई नेपाल सरकारको घोषणा अनुसार सबै जनतामा पुऱ्याउन सचेतना वा जागरणका कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- नगर क्षेत्रमा भैरहेको एम्बुलेन्स संचालनलाई निरन्तरता दिई गर्भवति महिलाहरुलाई नगर भित्रको सेवा निशुल्क गरिएकोमा यस कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- किशोर किशोरीलाई लक्षित गरी प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।
- शहिद परिवार, घाइते तथा अपाङ्गता भएका र बिपन्न परिवारलाई बिशेष सहुलियत सहितको स्वास्थ्य उपचारको ब्यबस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।
- स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता बिकासका कार्यक्रम संञ्चालन गरिनेछ ।
- नगरमा पूर्ण खोप कार्यक्रम सम्पन्न भै सकेकोले यसलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई थप टेवा पुर्याउन नगरपालिकाले आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ ।
- बिपन्न नागरिकहरुले क्यान्सर, मुटुरोग, मृगौला रोग, अल्जाइमर, पार्किन्सन्स, सिकल सेल एनेमिया, हेड इन्जुरी, स्पाइनल इन्जुरी लगायतका रोगहरुको उपचारमा पाउने आर्थिक सहायताको सिफारिसलाई सरल र सहज बनाइनेछ । साथै यस्ता रोगीहरुलाई नगरपालिकावाट समेत तोकिए बमोजिमको आर्थिक सहायता प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँघर क्लिनिक र खोप क्लिनिकलाई अझ व्यवस्थित तबरवाट संचालन गरिनेछ । यसका लागि बाह्य खोप केन्द्रहरुको निर्माणमा प्राथमिकता दिइने छ ।
- निरन्तर तथा घुम्ति सेवा मार्फत जेष्ठ नागरिकहरुको नियमित स्वास्थ्य जाँच गरिने छ ।

- महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरुको कार्यको सम्मान गर्दै उनीहरुको क्षमता विकास र प्रोत्साहनका लागि बिशेष व्यवस्था गरिनेछ । महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाहरुलाई आफ्नो काम प्रति उत्प्रेरित गर्न प्रोत्साहन भता उपलब्ध गराइनेछ ।
- प्रत्येक बर्ष उत्कृष्ठ स्वास्थ्य संस्थाको पहिचान गरि पुरस्कृत गरिनेछ ।
- यस नगरपालिकाको प्रथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा स्थापना भएको प्रयोगशालालाई अत्याधुनिक उपकरण जडान गरिएकोमा यसलाई अझ व्यवस्थित बनाई यसको सेवालाई अझ बिस्तार गरिने छ ।

३. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण :

- सामाजिक रुपमा पछाडि पारिएका वर्ग तथा समुदायको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्दै सेवा प्रवाह गरि सामाजिक रुपान्तरण मार्फत गरिबी न्यूनिकरणलाई सहयोग पुऱ्याउन सामाजिक परिचालन कार्यक्रमलाई अझ सशक्त र प्रभावकारी वनाउँदै लगिनेछ ।
- विकासका अवसरहरुबाट पछाडि परेका नगर भित्रका भौगोलिक क्षेत्रहरुको पहिचान गरि विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ
- मधेशी, मूस्लीम, दलित तथा पिछडा वर्ग एवम् अल्पसंख्यक समुदायको हक हितको संरक्षण, सम्बर्धन गर्दै सम्बन्धित वर्गको भाषा, कला, साहित्य, धर्मलाई प्रवर्द्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
- यौनीक तथा लैंगीक रुपमा अल्पसंख्यक समूदायको हक हितका संरक्षण र सम्बर्द्धनका लागि विशेष व्यवस्था गरीनेछ ।
- महिलाको मौलिक हक अधिकार संरक्षण एवं विकासका लागि आवश्यक कदम चालिनेछ
- महिला हिंसा रहित नगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्न आवश्यक कदम अगाडी बढाइनेछ
- महिलाको क्षमता अभिबृद्धिका लागि सिपमुलक, चेतनामुलक कार्यक्रम संञ्चालन गरिनेछ
- महिला स्वास्थ्य स्वयमसेवीकाको मनोबल उच्च बनाउन निजहरुको सेवा सुबिधामा समसामयिक बृद्धि गरिनेछ
- बालश्रम, बालशोषण, बालबिबाह र बालहिंसा न्युनीकरण गर्न यस सम्बन्धी कानुनहरुलाई कडाईका साथ लागु गरिने छ । जसका लागि सम्बन्धित निकायहरु संग पहल गरिने छ
- बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बालबालिकाको उनीहरुका लागि गरीने निर्णय प्रकृयामा अर्थपूर्ण सहभागीता गराउनका लागि नगरले विशेष पहल गर्नेछ ।
- आगामी बर्ष भित्र नगरपालिकाको थप एक वडालाई बालमैत्री वडा घोषणा गरी २०८१ भित्र समग्र नगरलाई नै बाल मैत्रि नगरपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- बालमैत्री विद्यालय र बालमैत्री शिक्षण सिकाई पद्धतिको विकासको लागि सम्बन्धित विद्यालयहरुलाई सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरीनेछ ।
- बाल क्लब र बाल संञ्जालहरु मार्फत बालबालिकाको चेतना अभिबृद्धि गरिनेछ ।
- विद्यालयमा भर्ना भएका किशोरीहरुको ड्रप आउट दरलाई न्यूनिकरण गर्न वडा मार्फत चेतना तथा सशक्तिकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरीनेछ ।

- चालु आ.ब.मा यस नगरपालिकालाई मधेश प्रदेशकै पहिलो बालविवाह मुक्त नगरपालिका घोषणा गरिएकोमा यसको कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ ।
- २०७९ श्रावण महिना पश्चात जन्मिएका छोरिहरुको भविष्य सुनिश्चितताका लागि छोरी बिमा कार्यक्रम संचालन गरिएकोमा यसलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकको अभिलेख संकलन र परिचय पत्र वितरण कार्यलाई सरल सहज र व्यवस्थित बनाइनेछ ।
- अगामी आ.ब. मा जेष्ठ नागरीक दिवसको दिन नगरपालिका भित्रका सबै भन्दा ज्येष्ठ नागरिकलाई लाई सम्मान गरीनेछ ।
- विपन्न दलितबस्ती पहिचान गरी नमुनाबस्ती बिकास कार्यक्रम क्रमश कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- जातिय बिभेद र उत्पीडनका बिरुद्ध समानता, बन्धुत्व र मानवता कायम गर्न सहभावमुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरुको क्षमता विकासका लागि मागमा आधारित सचेतना तथा शीपमूलक तालिम संचालन गरिने छ ।
- आदिवासी जनजातीहरुको भाषा संस्कृति र भेषभुषा सम्बन्धि सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- नगर भित्र निर्माण हुने सबै भौतिक पुर्वाधार लाई अपाङ्ग मैत्री बनाउने नीति लिइने छ ।
- नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा अपांगता भएका तथा जेष्ठ नागरिकहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिईने छ ।
- जेष्ठ नागरिक तथा अपंगता भएका हरुकालागि प्रयोगशालाको सेवा निशुल्क गरिने छ ।

(ग) पूर्वाधार विकास :

.१ सडक यातायात तथा पुल, सिंचाई, उर्जा एवं संचार :

- नगरपालिका अन्तरगतका सडकहरुको वर्गिकरण गरि मापदण्ड निर्धारणका लागि ***नगर यातायात गुरुयोजना*** (MTMP) लाई अद्यावधिक गरिएकोमा यसलाई कार्यान्वयनमा लगिनेछ ।
- सडक अधिकार क्षेत्र मिच्ने, सार्वजनिक स्थानमा घर टहरा बनाउने कार्यको रोकथाम गरिने छ ।
- कार्यालयदेखि प्रत्येक वडा केन्द्रसम्म पुग्ने सडक सञ्जाल बिस्तार गरिनेछ । 'हाम्रो सडक सुन्दर र फराकिलो सडक' अभियान मार्फत नगर क्षेत्र भित्रका सडकहरु फराकिलो र स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्रको मुख्य सडक खण्डलाई हरित वाताबरण मैत्री बनाउन बृक्षारोपणको ब्यवस्था गरिनेछ ।
- नगरका सबै बस्तीहरुमा बिद्युत बिस्तार गरि शत प्रतिशत पुर्‍याईने छ ।
- कृषि बिद्युतिकरणलाई बिशेष प्राथमिकता दिईने छ ।

- कृषि मिटरमा लाग्ने शुल्कको भुक्तानि पूर्णरुपमा नगरबाट गरिएकोमा यस कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- सम्पूर्ण नगरलाई उज्यालो बनाउन नेपाल बिद्युत प्राधिकरण सँग समन्वय गरि सडक बत्ति जडान गरिनेछ ।
- यातायात सुविधामा सबै वडावासीको सरल, सहज र समान पहुँच निर्माण गरिनेछ ।
- नगर क्षेत्रभित्रका सरकारी, सार्वजनिक तथा गुठि जग्गाहरुको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा बिशेष जोड दिईनेछ ।
- उपभोक्ता समितिको कार्य क्षमता, कार्यकुशलता अभिवृद्धि गर्न अभिमूखीकरण कार्यक्रम संचालन गरिने छ
- नगरपालिकाबाट निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधार मर्मत सम्भारका लागि मर्मत सम्भार कोषमा आबश्यक रकम विनियोजन गरिने छ ।
- नगर भित्रका गाउँहरुमा R.C.C/PCC ढलान तथा नाला निर्माण कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइने छ ।
- भौतिक पूर्वाधारहरुको निर्माणलाई गुणस्तरिय बनाउनका साथै यस्ता संरचनाहरुलाई अपाङ्गमैत्री र वातावरणमैत्री बनाउदै लगिनेछ ।
- चालु आ.ब. मा प्रमुख प्रशासकीय भवनको निर्माण कार्यको थालनि भएकोमा यसलाई आगामी २ बर्ष भित्र सम्पन्न गरिने छ ।
- उपभोक्ता समितिबाट काम गर्न सम्भव नहुने जटिल प्रकृतिका योजनाहरु बोलपत्रका माध्यमबाट कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- बिकास निर्माणका कार्यहरुको बिद्युतीय माध्यमबाट बोलपत्र आह्वान गर्ने प्रणालीको थालनी गरिएकोमा यस कार्यलाई निरन्तरता दिई थप पारदर्शी र प्रतिश्प्रधि बनाईने छ ।
- रु. ५ लाख भन्दा बढीका योजनाहरु संचालन गर्दा योजना स्थलमा अनिवार्य रुपमा होडिङ्गवोर्ड राख्नैपर्ने व्यवस्था लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- भौतिक पूर्वाधारहरु निर्माण गर्दा तोकिएको मापदण्ड कायम गर्न अनुगमन प्रणालीलाई सशक्त बनाइनेछ ।

(२) भवन तथा शहरी विकास :

- जग्गाको अनियन्त्रित खण्डिकरण तथा अब्यवस्थित उपयोग नियन्त्रणका लागि ***सुरुंगा नगरपालिकाको भू उपयोग योजना २०७९*** स्विकृत भई सकेकोमा यसलाई प्रथमिकताका साथ लागु गरिने छ ।
- भू उपयोग योजनाका आधारमा जग्गाहरुको बर्गिकरण गरि हाल बन्द रहेको कित्ता काट प्रणालीलाई खुला गरिने छ ।
- नगरपालिका भित्र रहेका सरकारी गुठी र ऐलानी जग्गाको लगत अद्यावधिक गरि नगरपालिकाको मातहतमा ल्याई संरक्षण र सम्बर्द्धन गरिने छ ।

- नयाँ पक्की घर बनाउने घर धनिलाई नक्सा पास गर्न प्रोत्साहन गरीने छ साथै पुराना नक्सा पास नगराई बनाएको घरहरु अभिलेखि करण गरीनेछ ।
- नगरपालिकाबाट अनुमति नलिई भवन निर्माण गर्ने घरधनीलाई नगरपालिकाले कार्यालयहरुका तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण सिफारिस तथा सुविधामा रोक लगाई प्रचलित कानून बमोजिम सजाय समेत गरिने छ ।
- शहरी बिकास तथा भवन निर्माण आचार संहिता लाई कडाइका साथ लागू गरि समसामयिक रुपमा परिमार्जन गरिने छ ।
- सरकारी, सार्वजनिक, ऐलानी पर्ती जग्गामा निर्माण भएका व्यक्तिगत भवन तथा संरचनालाई नक्सा पास तथा अभिलेखीकरण गरिने छैन ।
- भवन निमार्णका लागि अनुमती दिंदा आफ्नो घर परिसर भित्र अनिवार्य रुपमा कम्तिमा २ वटा रुख बिरुवा लगाउनु पर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । घर भित्रको फोहर व्यवस्थापनको लागी सडने र नसडने गरी अलग अलग कन्टेनर राख्नु पर्ने नीति अवलम्वन गरिने छ ।
- नगरपालिका तथा सम्वन्धित निकायको अनुमति नलिई जग्गा प्लटिङ्ग गरीएका र निर्धारित मापदण्ड नपुगेका प्लटहरुमा भवन निमार्ण अनुमति दिईने छैन ।
- बढ्दो जनसंख्या र नागरीकहरुको आकर्षणको केन्द्र नगर भईरहेको कुरालाई मध्यनजर गर्दै नेपाल सरकार शहरी विकास मन्त्रालय लगायतका सरकार मातहतका मन्त्रालय संग समन्वय गरी एकीकृत शहरी विकासको लागि पहल गर्ने नीति अवलम्वन गरीनेछ ।
- **“धुलो रहित शहर, सुरुङ्गा वासीको रहर ”** भन्ने मूल नारालाई स्थापित गर्न नगर क्षेत्रमा भएका सडकहरुलाई आगामी समयमा क्रमश: धुलो रहित सडक बनाउने नीति अबलम्बन गरीने छ । जसका लागि नगरपालिकाका प्रमुख सडक, शाखा सडक र भित्री सडकहरु क्रमश: **ढलान वा कालोपत्रे** गर्दै लगिने छ ।
- नागरिकको अत्यन्त गुनासोको रुपमा रहेको घरनक्सा पास प्रक्रियालाईं सहज र सरलिकृत गर्न **ONE DOOR SYSTEM** मा घर नक्सा पास प्रक्रियालाई रुपान्तरण गर्नुका साथै अगामी आ.ब. भित्रै घरनक्साको सफ्टवेयरलाई कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- आगामी आ.ब. भित्र नगरपालिका भित्रका सम्पूर्ण भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अब्यवस्थित बसोबास गर्नेहरुको पहिचान गरि पूर्जा बितरण गरिने कार्य सम्पन्न गरिनेछ । यसका लागि राष्ट्रिय भूमि आयोग संग समन्वय गरिने छ ।

(३) योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन :

- तल देखी माथि जाने (Buttom Up Approach) नीति अनुसार टोल/वस्तिहरुबाट योजना छनौट गरिने छ ।
- योजना छनौट तथा प्राथमिकिकरण गर्दा दीगो विकासको अवधारणाको अतिरिक्त राष्ट्रिय बिकास नीति, गरिबी निवारण, वातावरणीय अनुकुलता तथा स्रोत साधन उपलब्धताका आधारमा नगरवासीलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने योजनालाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- योजना चक्रको प्रत्येक चरणमा सरोकारवाला तथा हितग्राही समूहलाई सहभागी गराईने छ

- लागत सहभागित जुटने तथा बढी भन्दा बढी जनसहभागिता हुने योजनालाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- योजना संचालन पश्चात निर्माणमा देखिने त्रुटि सुधारका लागि उपभोक्त समितिले जम्मा गरेको लागत सहभागितका बाट ५ प्रतिशत रकम कट्टा गरि राखिनेछ ।
- योजना अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिलाई थप सक्रिय बनाइने छ ।
- योजना तथा कार्यक्रमहरुको फरफारक गर्ने कार्यमा सरलीकरण गरी शीघ्र फरफारकको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- बजेट विनियोजन गर्दा अधुरा योजनाहरुलाई सम्पन्न गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
- नगरसभाबाट स्विकृत योजना तथा कार्यक्रमहरु संचालनका क्रममा गत विगत आ.बहरुमा ढिला सुस्ती हुने गरेकोमा आगामी आ.ब. मा आर्थिक बर्षको शुरुमै योजना बनाई बैशाख मसान्त भित्र सम्पन्न गरि जेष्ठ र आषाढ महिनालाई शुन्य महिना घोषणा गरिने छ ।

(घ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन :

.१. वातावरण

- आगामी आ.ब. देखि १० लाख भन्दा बढिका पूर्वाधारका योजनामा संक्षिप्त वातावरण अध्ययन प्रतिबेदन अनिवार्य गरिनेछ ।
- मुख्य सडक किनार, कुलो नहर तथा नगर क्षेत्रका खालि जमिनमा वृक्षारोपण गर्दै लगिनेछ
- प्रत्येक टोल तथा बस्तीहरुमा एक गाँउ एक बगैचाको नीतिलिई हरियाली प्रवर्द्धन गरिनेछ
- वातावरण संरक्षण तथा सरसफाई सम्वन्धमा विद्यालयस्तरमा सचेतना मूलक कार्यक्रम अभियानका रुपमा संचालन गरिने छ ।
- टोल बस्तीहरुमा पार्क वा उद्यान निर्माण गर्न का लागि निजी क्षेत्र संग सहकार्य गरिने छ ।
- निजी जग्गाबाट अनयन्त्रीत रुपमा हुने माटो र बालुवा उत्खनन् कार्यलाई ब्यवस्थित गरि कानूनि दायरामा ल्याउन कार्यबिधी बनाई उत्खनन कार्यलाई ब्यबस्थित गरिने छ ।
- नदी किनार, नदी उकास, नहर किनार तथा सडक किनारमा र सार्वजनिक खाली जग्गा, पाखा वा पखेरा क्षेत्रमा वृक्षारोपण, सम्भार, उपयोग र व्यवस्थापन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- नर्सरी स्थापना, बिरुवा उत्पादन, वितरण, बृक्षारोपण र प्रवर्द्धन कार्यक्रममा सरोकारवाला निकायको समन्वय र सहयोगमा उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- आय आर्जनमा आधारित जडीबुटीको संरक्षण र प्रबर्द्धन गरिनेछ ।

२. विपद व्यवस्थापन

- नगर क्षेत्रमा हुने विपद, महामारी साथै संकटलाई व्यवस्थापन गर्न नगरस्तरीय तथा वडास्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ । नगरपालिका कार्यालयमा विपद् व्यवस्थापन शाखा स्थापना गरी **स्थानीय आपतकालीन केन्द्र** सञ्चालन गर्न पूर्वाधारको तयारी गरीने छ ।

- आपतकालिन अवस्थाको व्यवस्थापनका लागि पर्याप्त समग्रीहरुको पर्याप्त ब्यवस्था गरिने छ ।
- प्रकोपजन्य जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न विपद् पूर्व तयारी योजना वा स्थानीय **विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना** तर्जुमा गरीनेछ ।
- प्रत्येक वडा तथा वस्तीमा खुल्ला क्षेत्र पहिचान गरिने छ र पहिचान भैसकेका क्षेत्रको संरक्षण गरिनेछ ।
- विकासका योजना तयार गर्दा बिपद् न्यूनिकरणका पक्षमा विशेष ध्यान दिईने छ ।
- भवन निर्माण संहितालाई कडाइका साथ लागु गरिने छ ।
- बिपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- बिपद् पूर्बतयारीका लागि समुदायको क्षमता बिकास सम्बन्धी क्रियाकलापका लागि अन्य सरकारी, गैरसरकारी संघ संस्थाको रचनात्मक सहयोग प्राप्तीका लागि पहल गरिने छ ।
- विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्व भण्डारण, वितरण र समन्वयको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।
- बिपद् ब्यवस्थापन तथा उद्धारका लागि गृह मन्त्रालय, नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी लगायतका निकाय संग समन्वय र सहकार्य गरिने छ ।

३. खानेपानी, फोहोर मैला तथा ढल व्यवस्थापन

- नगरका सबै घरमा स्वक्ष खानेपानीको सुनिश्चितता गरिने छ । यसका लागि एक घरधुरी एक कल वा एक धाराको नीति लिईनेछ ।
- नगरको उत्तरी क्षेत्र देखिएको खानेपानीको समस्या समाधानका लागि चालु आ.ब. मै संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकार संग समन्वय गरि खानेपानी योजना संचालन गरिनेछ
- **स्वच्छ, सफा र हराभरा नगर"** को नारा सहित फोहरमैलालाई व्यवस्थापनका लागि ल्याण्डफिल्ड साइटको खोजी गरी फोहरमैलाको उचित ब्यबस्थापन गरिनेछ ।
- हाल नगरका मुख्य बजारहरुमा फोहोर संकलन गर्ने कार्यको थालनि भएकोमा यसलाई थप क्षेत्रमा बिस्तार गर्दै लगिनेछ ।
- जथाभावि फोहर फाल्ने कार्यलाई निरुत्साहित गरी नगरक्षेत्रको सबै स्थानमा सरसफाई अभियान संचालन गरिने छ फोहर व्यवस्थापनमा असहयोग गर्नेलाई कानूनी कारवाहीको लागि आवश्यक प्रकृया अवलम्वन गरिने छ ।
- बाटो घाटो तथा सार्वजनिक स्थानमा पशु चौपायाहरु बाधेको वा छाडेने कार्यलाई निरुत्साहित र दण्डित गरिने छ साथै विभिन्न संघ संस्थाहरुसँग सरसफाई व्यवस्थापनमा सहकार्य गरिनेछ ।
- बजारलाई सुन्दर र सफा राख्न बजार क्षेत्रभित्रको निकासको कार्यलाई ब्यबस्थीत रुपले संञ्चालन गरिने छ
- उपभोग्य बस्तुहरुको बिक्री बितरण कार्यको लागि नियमित अनुगमन गरिने छ र अखाद्य तथा म्याद नाघेका खाद्यबस्तुको बिक्री बितरण कार्य बन्द गरिनेछ ।

- नगरक्षेत्रमा निर्माण हुने जुनसुकै प्रकारका सार्वजनिक एवं नीजि संरचना भुकम्प प्रतिरोधि हुने गरी मात्र बनाईने/बनाउन अनुमति दिईनेछ ।
- कुहिएर जाने र नजाने फोहर छुट्ट्याई फोहोरबाट मोहर बनाउने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइने छ । यसका लागि गाँउ गाँउमा तालिम संचालन गरिने छ ।
- फोहोर मैला ब्यबस्थापनका लागि आमा समूह, स्थानीय युवा क्लब, टोल विकास समिति तथा बस्तीस्तरका समुह वा समितिहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(ङ) सुशासन तथा संस्थागत विकास एवं सार्वजनिक सेवा प्रवाह :

१.संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

- आम जनतालाई सेवा दिने कार्यालयहरूलाई प्रत्यक्ष रुपमा महसूस हुने गरी दैनिक प्रशासनिक सेवालाई झन्झटमुक्त, छिटोछरितो, सर्वशुलभ, जनमुखी र पारदर्शी बनाईनेछ
- सार्वजनिक प्रशासनलाई भ्रष्टाचार मुक्त बनाईनेछ । भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता (Zero Tolerance) को नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- हाल नगरपालिकामा रिक्त रहेको प्रशासनिक जनशक्तिहरु पुर्तिका लागि संघीय मन्त्रालय तथा लोकसेवा आयोग संग समन्वय गरिनेछ ।
- **सुरुङ्गा नगरपालिकाको प्रतिवद्धता मुस्कान सहितको सेवा,** भन्ने मूल नारालाई नगरका ११ वटै वडा कार्यालयहरुमा थप प्रभावकारी बनाउँदै नगरपालिकाको सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई सेवाग्राही मैत्री बनाउदै लगिने छ । जसका लागि नगरपालिकाका जनप्रतिनिधिहरु तथा कार्यरत जनशक्तिको क्षमता विकास तालिम, अनुभव आदान प्रदानका लागि अवलोकन भ्रमण गराउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- नगरपालिकाको सेवा सुरक्षा तथा कार्यसम्पादनका प्रभावकारिता ल्याउनका लागि आगामी आ.ब. मा नगर प्रहरीको सेवा करारमा लिईनेछ ।
- सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माणमा असल शासन पारदर्शिता र जवाफदेहिता, जवाफदेहिता, नागरिक संगको सहकार्य र समन्वयको नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- कर्मचारीलाई समय सापेक्ष प्रविधि मैत्री बनाउनका लागि क्षमता विकास तालिम प्रदान गर्ने नीति अबलम्बन गरीने छ । प्रचलित कानुन बमोजिम कार्य सम्पादनमा आधारीत कर्मचारी मूल्यांकन पद्दतीलाई अपनाइने छ ।
- नगर प्रमुख, उप प्रमुख र प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत महिनाको एक दिन कुनै वडामा पुरा समय दिई जनताको गुनासो सुन्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । यसका लागि वडागत गुनासो सुन्ने मिति समेत तोकिनेछ ।
- करार सेवाद्धारा व्यवस्थापन गरीएका जनशक्तिले मूलभूत रुपमा अग्रपक्तिमा बसी कार्य गरिरहेको हुदाँ बिगत वर्ष देखि निरन्तर काम गर्दै आएका जनशक्तिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

- दैनिक प्रशासनलाई छिटो छरितो बनाउन विद्युतीय प्रणली लागु गरिनेछ। नगरपालिकाको आफ्नै वेभसाइट मार्फत् नगरको सम्पूर्ण सूचना सार्वजनिक गर्ने कार्य प्रारम्भ भइसकेको हुँदा सो कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सार्वजनिक खरिदलाई थप व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउन सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ ले तोके वमोजिम इ विडिंग प्रणालीमा जोड दिईनेछ ।
- कर्मचारीलाई उत्प्रेरित गर्न कर्मचारीको योग्यता क्षमता र विज्ञताका आधारमा जिम्मेवारी उपयुक्त व्यक्तिलाई उपयुक्त स्थान (Right Man in the Right Place) भन्ने सिद्धान्त परिपालन गरिने छ ।
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा व्यवस्था भए बमोजिम कर्मचारी कल्याण कोषमा हरेक वर्ष रकम विनियोजन गरी कर्मचारी कल्याणकोष संचालन कार्यबिधी निर्माण गरिने छ ।
- न्यायिक समितिको कार्यलाई छिटो छरिटो र पारदर्शी बनाउँदै लगिनेछ ।
- विवादको निरुपण गर्दा सम्भब भए सम्म मेलमिलापलाई प्राथमिकता दिइ दुवै पक्षको सहमतीमा मिलापत्र गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- न्यायिक समितिलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि त्यस समितिका सदस्यहरुलाई न्युनतम पुर्पक्ष र कार्यविधी एवं अधिकारको अनुशिक्षण तालिमको व्यवस्था गरिनेछ
- न्यायिक समितिले मुद्दा तथा विवादको सुनुबाइको क्रममा आबश्यकता अनुसार सम्बन्धित बिज्ञ र सरोकारवालाहरुको साहयता लिन सकिने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- प्रचलित कानुनमा अन्यथा व्यवस्था भएको अवस्थामा वाहेक हप्ताको एक पटक इजलास संचालन हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

२. सार्वजनिक खरीद तथा सम्पत्ति व्यवस्थापन

- नगरपालिकाको लागि सार्वजनिक खरीद तथा अन्य बन्दोबस्तीका सामान सम्बन्धी विषयको सम्पादन संघीय, प्रदेश र नगरपालिकाको मौजुदा कानुनको परिधी भित्र रहेर सम्पादन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाभित्रको सार्वजनिक तथा सरकारी सम्पत्ति, सामुदायिक सम्पत्ति, भवन, सडक, पसल, व्यवसाय, पूर्बाधार, उद्योग, खानी तथा खनीज, वनको विवरण सहितको अद्यावधिक अभिलेखलाई व्यवस्थित गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको अद्यावधिक अभिलेख राखि अझ व्यवस्थित बनाईनेछ ।
- नगरपालिकास्थित सरकारी सम्पत्तिको संरक्षण, सम्बद्धन र एकीकृत अद्यावधिक विवरण राखिनेछ ।

३. स्थानीय तह, प्रदेश र संघसँगको सम्वन्ध र समन्वय तथा वडासँगको समन्वय

- संघ तथा प्रदेश तहमा संविधान तथा कानुन बमोजिमको सहभागिता तथा प्रतिनिधित्वको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

- ठूला पुर्वाधार तथा बहुबर्षीय योजनाका लागि प्रदेश तथा संघीय सरकार संग समन्वय र सहकार्य गरिने छ ।
- जिल्ला समन्वय समिति, वडा तहसँगको सम्पर्क, समन्वय, पत्राचार, सभा, समारोह, शिष्टाचार लगायताका विषयमा व्यवस्थित कार्यविधि अपनाइनेछ ।

४. बैठक व्यवस्थापन

- नगर सभा र नगर कार्यपालिकाले निर्माण गरेको कानुनको परिधि भित्र रहेर हरेक सभाको बैठक व्यवस्थापन व्यवस्थित रुपमा गरिनेछ ।
- हरेक महिना नगरकार्यपालिकाको बैठक संचलन गरिनेछ ।
- कार्यपालिकाका विभिन्न समिति, उपसमिति, कार्यदलको बैठक व्यवस्थापनलाई चुस्त दुरुस्त र व्यवस्थित गरिनेछ
- बैठकको मूल्य, मान्यता तथा वरियता समेतलाई मध्यनजर गर्दै बैठकलाई अनुशासित र मर्यादित बनाइनेछ

५. बजार अनुगमन, गुणस्तर, नापतौल, खाद्य सुरक्षा र उपभोक्ता हित संरक्षण

- स्थानीय व्यापार, वाणिज्य, वस्तुको माग, आपूर्ति व्यबस्थापन तथा नियमित अनुगमन गरिनेछ ।
- नगर भित्रका बजार तथा हाट बजारलाई व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- उपभोक्ता अधिकार तथा हित सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड निर्माण र सो को व्यवस्थित कार्यान्वयन र नियमन गरिनेछ । कालाबजारीलाई पूर्णरुपमा नियन्त्रण गरिनेछ ।
- स्थानीय वस्तुहरूको उत्पादन, आपूर्ति तथा निकासी प्रक्षेपण, मूल्य निर्धारण नियमित अनुगमन गरीनेछ
- स्थानीय व्यापार र वाणिज्य सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण कार्यलाई प्राथमिकतामा राखी कार्य अघि बढाउने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- स्थानीय वस्तु र सेवा व्यापारको मूल्य तथा गुणस्तरको अनुगमन र नियमन गरिनेछ
- उपभोक्ता सचेतना, लक्षित उपभोक्ताको लगत व्यवस्थापन र स्थानीय वस्तु तथा सेवाको गुणस्तर परीक्षण कार्यलाई अघि बढाइनेछ ।
- खानेपानी, खाद्य पदार्थको गुणस्तर नियन्त्रण, स्थानीय व्यापार प्रवर्द्धन सहजीकरण र स्थानीय बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र अभिलेखाङ्कन गरिनेछ ।

६. आन्तरिक लेखापरीक्षण

- आन्तरिक लेखा परीक्षकको पुर्ति भई आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखाको स्थापना भैसकेको सन्दर्भमा यस शाखालाई अझ ब्यवस्थित गरि यस शाखाबाट बेरुजु तथा लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्य कार्यसम्पादन गरिनेछ ।
- बेरुजुको अभिलेखलाई अद्यावधिक गरि व्यवस्थापन गरिनेछ ।

- साविक गा.वि.स. तथा नगरपालिकको लेखापरीक्षणबाट देखिएका वेरुजुको लगत विवरण तयार गरी बेरुजु असुल उपर गरिनेछ।
- अन्तिम लेखापरीक्षण कार्यमा सहयोग, समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ।
- लेखा शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई लेखा सम्वन्धी क्षमता विकास तथा तालीमको व्यवस्था गरिनेछ

७. विदा, उत्सव, उर्दी, जात्रा, पर्व, उपाधी, विभुषण

- स्थानीय चाडपर्व, सार्वजनिक विदा, उत्सव, जात्रा, उर्दी आदिको स्थानीय आवश्यकता अनुरुप उचित व्यवस्थापन गरिनेछ।
- उपाधी तथा विभुषण सम्वन्धी सिफारिश, अभिलेख व्यवस्थित रुपमा राखिनेछ र वितरण कार्यलाई पारदर्शी बनाइनेछ।
- स्थानीय आवश्यकता र औचित्यताका आधारमा बिदा उत्सवहरुको निर्धारण गरिने छ
- संघ तथा प्रदेश सरकारले राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरि तोकिएको बिदा बाहेक आवश्यकता र औचित्यका आधारमा स्थानीय बिदा घोषण गरिने छ।

सुरुंगा नगरपालिकाको आगामी आ.ब. कालागि लिईएका उपरोक्त अनुसारका नीति कार्यक्रमकाउद्देश्यहरु पुर्ति गर्नका लागि उच्च मनोबलका साथ उपलब्ध स्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गर्नु अपरिहार्य हुन्छ। यस महान उद्देश्य का लागि दृढ संकल्पित भई सहयोग तथा सहकार्यका लागि सम्पूर्ण जनप्रतिनिधी, कर्मचारी तथा नगरवाशि दजुभाई दिदी बहिनीहरुमा अनुरोध गर्दछु।

धन्यवाद।

आज्ञाले
गजेन्द्र नाथ शर्मा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत